

4) у «Звіт про рух грошових коштів» рекомендується не включати операції прямого обміну, оскільки ці статті не за-лучають грошові потоки в даному періоді;

5) надання більш розгорнутої методики заповнення фінансової звітності нового зразка, розкриття найбільш проблемних і дискусійних питань щодо діяльності з цінними паперами, деривативами, заборгованостями тощо, надання установам спеціального програмно-технічного забезпечення, що значно покращило б якість та швидкість складання звітності;

6) запровадити обов'язкове залучення в процесі складання МСФЗ керівництвом не тільки облікових працівників, але й фахівців інших економічних, аналітичних та технічних служб;

7) збільшити кількість сертифікованих курсів підвищення кваліфікації з питань впровадження МСФЗ;

8) забезпечити подання звітності на декількох мовах, зокрема на англійській. Це значно полегшить аналіз діяльності українських підприємств зарубіжними компа-

ніями та аналітиками, що можливо підвищить потік іноземних інвестицій.

Список використаних джерел

1. Наказ Міністерства фінансів від 07.02.2013 №73 «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».
2. Каменська Т. Міжнародні стандарти фінансової звітності в Україні: сучасний стан, практика й проблеми впровадження / Т. Каменська // Бухгалтерський облік і аудит. – 2012. – №12. – С. 39–43.
3. Каменська Т. Нова фінансова звітність vs МСФЗ: точки дотику та відмінності, д.е.н., доцент, професор НЦОА НАСОНА, сертифікований аудитор України, дипломований фахівець із МСФЗ (ACCA).
4. Електронний ресурс http://www.ebskiev.com/ukr/digest?news_id=732
5. <http://uk.wikipedia.org/>
6. Секіріна Н.В. Аналіз зміни у структурі фінансової звітності в умовах переходу України на МСФЗ / Секіріна Н.В.

УДК 338.486(4)

З.О. ІВАНОВА
здобувач, Національна академія управління

Зарубіжний досвід державного регулювання розвитку зеленого туризму

У статті викладено результати досліджень щодо аналізу зарубіжного досвіду управління зеленим туризмом як однією з ефективних складових туристичного потенціалу. Розглянуто стан та перспективи розвитку зеленого туризму в державі, а також досліджено моделі державного регулювання розвитку зеленого туризму.

Ключові слова: туризм, зелений туризм, державне регулювання, моделі управління, зарубіжний досвід управління.

В статье изложены результаты исследований по анализу зарубежного опыта управления зеленым туризмом как одного из эффективных составляющих туристического потенциала. Рассмотрены состояние и перспективы развития зеленого туризма в государстве, а также исследованы модели государственного регулирования развития зеленого туризма.

Ключевые слова: туризм, зеленый туризм, государственное регулирование, модели управления, зарубежный опыт управления.

This paper presents the results of research on the analysis of international experience managing green tourism as one of the effective components of tourism potential. The state and prospects of development of eco-tourism in the state, and investigated patterns of state regulation of green tourism.

Keywords: tourism, green tourism, government regulation, management models, foreign management experience.

Постановка проблеми. Завданням дослідження є визначення ролі і місця зеленого туризму в розвитку національної туристичної галузі, визначення першочергових нормативно-правових та організаційних заходів щодо забезпечення розвитку зеленого туризму в державі, а також аналіз зарубіжного досвіду управління розвитку зеленого туризму.

Теоретико-методологічною базою проведеного дослідження є праці вітчизняних та зарубіжних науковців, які розглядали туризм як соціально-економічну сферу.

У дослідженні використано такі загальнонаукові та спеціальні методи: системний та порівняльний аналіз, метод логічного узагальнення, визначення сутності.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Результати дослідження доводять необхідність розвитку зеленого туризму як складової туристичного потенціалу України та альтернативу розвитку сільських територій, а проаналізований світовий досвід доречно застосовувати для розвитку вітчизняних територій.

Зелений туризм як соціально-економічну сферу та методи управління ним досліджували ряд вітчизняних та зарубіжних науковців, такі як: В.К. Федорченко, І.М. Минич, В.Г. Герасименко, В.А. Зінченко, М.П. Крачило, О.М. Любав-

ець, О.В. Лугова, С.І. Грибанова, Е.В. Слободенюк, Ю.В. Алексєєва, Г.Ф. Шаповал, І.М. Школа, В.О. Квартальнова та ін.

Метою статті є дослідження зарубіжного досвіду державного регулювання розвитку зеленого туризму.

У науковій літературі достатньо широко висвітлюються питання управління та регулювання у сфері туризму, але недостатньо уваги приділяють моделюванню розвитку зеленого туризму. На сьогодні туризм є складною економічною системою і досить складним об'єктом управління національного економічного розвитку, який має опиратися на певну державну туристичну політику і такі основи функціонування, як туристичне законодавство та державне регулювання.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні економічний та соціальний стан України пов'язують з індустрією туризму, зокрема з розвитком сільського зеленого. Наукові дослідження свідчать про те, що зелений туризм здатний забезпечити економічну та демографічну стабільність у сільських місцевостях та економіку країни в цілому. Україна має надзвичайно багатий туристичний потенціал, що створює передумови для розвитку зеленого туризму. Державі важливо швидко подолати відставання у цій сфері і реалізувати наявний багатий туристичний потенціал шляхом проведення важливої політики державного регулювання розвитку зеленого туризму як на регіональному, так і на державному рівні.

Сьогодні туристичний бізнес широко охоплює всі регіони України і є складовою їхньої економіки. Проте для одних він носить локальний характер, а для інших – має не тільки національне, а й міжнародне значення. Разом із тим слід відмітити, що у структурі українського туризму близько 43% належить відпочинку та лікуванню на курортах і лише 9% – це зелений, мисливський та інші спеціалізовані види туризму [4, с. 64].

У світі зелений туризм розглядається як альтернатива сільському господарству за розмірами отриманих прибутків. До того ж розвиток інфраструктури зеленого туризму не вимагає таких значних капіталовкладень, як інші види туризму, і може здійснюватися за рахунок коштів самих селян без додаткових інвестицій. Скорочення міграції із сіл до міст надасть змогу заощадити значні фінансові й матеріальні ресурси, адже, за підрахунками експертів Європейського банку реконструкції та розвитку, облаштування в місті вихідця з сільської місцевості в 20 разів дорожче, ніж створення умов для його життя і роботи в селі [5].

Розвитку сільського зеленого туризму в Україні сприяють такі фактори [6]:

1) зростаючий попит мешканців українських міст та іноземців на відпочинок у сільській місцевості;

2) унікальна історико-етнографічна спадщина українських сіл;

3) багаті рекреаційні ресурси;

5) екологічна чистота сільської місцевості;

6) відносно вільний сільський житловий фонд для прийому туристів;

7) традиційна гостинність господарів та доступна ціна за відпочинок;

8) можливість надання комплексу додаткових послуг з екскурсій, риболовлі, збирання ягід і грибів, катання на конях тощо.

Розвиток зеленого туризму в Україні підтримується спеціальними програмами Міжнародного фонду «Відродження», фонду «Євразія», Європейської федерації зеленого туризму «Єврожітс» та іншими. Але цього недостатньо, щоб зелений туризм в Україні відіграв роль каталізатора розвитку багатьох галузей економіки (сільське господарство, транспорт, зв'язок, торгівля, будівництво тощо), став провідним чинником стабільного і динамічного збільшення надходжень до бюджету. Необхідно передусім здійснити законодавчо-нормативне врегулювання основ його функціонування. Нині тільки окремі аспекти діяльності зеленого туризму регулюються законами України «Про туризм» [1], «Про особисте селянське господарство» [2]. Разом із тим прийнята 19 вересня 2007 року Кабінетом Міністрів України Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року [3], на жаль, не передбачає жодних заходів щодо розвитку зеленого туризму.

Механізм реалізації туристичної політики держави включає [8, с. 65]:

– складання цільових програм з розвитку туризму на рівні держави і регіонів;

– розробку конкретних заходів, спрямованих на досягнення поставленої стратегічної мети;

– державне регулювання розвитку туристичної галузі.

Отже, державне регулювання розвитку туристичної галузі є одним з механізмів реалізації політики держави в галузі туризму.

Світовий досвід розвитку зеленого туризму свідчить про те, що в сучасному світі не існує якої-небудь домінуючої моделі державного регулювання розвитку туризму. Більше того, саме в цій сфері розходження між країнами особливо великі, що є прямим наслідком регіонального різноманіття. В організації й розвитку туристичної діяльності в різних країнах світу виділяють три типи моделей державної участі в регулюванні цієї важливої складової національної економіки.

Аналізуючи роль держави в організації й розвитку туристичної діяльності в різних країнах світу, М.А. Жукова виокремлює три типи моделей державної участі в регулюванні цієї важливої складової національної економіки [6, с. 86].

Перша модель передбачає відсутність центральної державної туристичної адміністрації, вирішення всіх питань на місцях на засадах і принципах ринкової «самоорганізації». Урядові органи використовують таку модель тоді, коли туризм національній економіці взагалі не дуже потрібний або коли позиції суб'єктів туристичного ринку є досить міцними, тобто коли вони здатні вирішувати свої проблеми без державної участі. Подібна модель управління індустрією туризму використовується в США після того, як 1997 році була ліквідована державна структура U.S. Travel and Tourism Administration (USTTA), що відповідала за розвиток туризму в країні [6, с. 87].

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Друга модель передбачає існування сильного й авторитетного центрального органу – міністерства, що контролює діяльність усіх підприємств туристичної галузі в країні. Для її реалізації потрібні відповідні умови, а саме: значні фінансові вкладення в туристичну індустрію, зокрема в рекламну й маркетингову діяльність, інвестування в туристичну інфраструктуру тощо. Подібна модель організації управління туристичною індустрією діє в Єгипті, Мексиці, Тунісі, Туреччині та інших країнах, для яких туризм є одним з основних джерел валютних надходжень у бюджет [6, с. 88].

Третя модель переважає в розвинених європейських державах. У країнах, де використовується така модель, питання розвитку туристичної діяльності в країні вирішуються в «надрах» певного багатогалузевого міністерства на рівні відповідного галузевого підрозділу. При цьому підрозділ міністерства, що відповідає за розвиток туризму в країні, провадить діяльність за двома напрямками: вирішує або регламентує загальні питання державного регулювання (розробка нормативно-правової бази, координація діяльності регіональної представницької й виконавчої влади, міжнародне співробітництво на міждержавному рівні, збирання й обробка статистичної інформації тощо) та спрямовує й координує маркетингову діяльність (участь у виставках і міжнародних об'єднаннях у туристичній сфері, управління туристичними представництвами своєї країни за кордоном тощо) [6, с. 88].

У всіх сильних туристських державах є такі організації, підлеглі, як правило, міністерствам, які займаються розробкою національних програм розвитку туризму, наприклад: у Великобританії – BTA (British Tourist Authority), в Ірландії – Irish Board, в Іспанії – Turespana, в Італії – ENIT, у Норвегії – NORTRA. Саме вони розміщують представництва по туризму в інших країнах, вони розробляють програми залучення туристів й забезпечують потік туристської інформації. За їхньої допомоги в низці країн розробляються державні програми стимулювання виїзного туризму, які передбачають пільги в оподаткуванні, спрощенні прикордонно-митного режиму, створення сприятливих умов для інвестицій, збільшення бюджетних асигнувань на розвиток інфраструктури, рекламу на закордонних ринках, підготовку кадрів.

Така модель участі держави в розвитку індустрії туризму отримала умовну назву «європейської». Доцільно розглянути європейську модель докладніше, оскільки вона уявляється найбільш прийнятною для України. Центральна державна туристична адміністрація в розвинених європейських країнах працює в тісній взаємодії з місцевою владою й приватним бізнесом. Така схема роботи виявилася досить продуктивною з погляду знаходження форм конструктивного співробітництва й взаємодії адміністративних органів різних рівнів державного та регіонального управління, а також для залучення фінансових коштів приватного сектора з метою виконання відповідних державних завдань. Наслідком такої політики стала поява змішаних за формою власності (державно-приватних) інститутів у сфері регулювання туристичної діяльності.

Класичні європейські традиції й цінності зеленого туризму сповідує Великобританія. Ставлення нації до своєї сільської спадщини задекларовано в місії існування британської Національної організації зеленого туризму та агротуризму. Національною туристичною організацією акредитовано 1100 агроосель. Зелений туризм забезпечую понад 380 тис. робочих місць і є підвалиною існування 25 тис. малих бізнесів лише в одній сільській Англії (не враховуючи Уельсу, Шотландії і Північної Ірландії) [7, с. 53].

Зелений туризм у Франції представлений Національною організацією будинків відпочинку і зеленого туризму (Maison des Gites de France et du Tourism Vert). Ця організація пропонує агрооселі на будь-який смак і вид відпочинку, сертифіковані за високими національними стандартами сервісу.

В Іспанії питання туризму координує державний секретаріат з питань торгівлі, туризму та малого бізнесу, підлеглий міністерству економіки. Крім держсекретаріату міністерству підпорядковуються: центральна дирекція з туризму (адміністративні питання, розробка загальних напрямів державної політики у сфері туризму); готельна мережа Paradores (83 готелі, розміщені в будинках, що становлять історичну цінність); два виставково-конгресних центри (в Мадриді й Малайзії) та іспанський інститут туризму Turespasa [6, с. 85].

В Італії департамент з туризму входить до складу міністерства виробничої діяльності. Основні його функції зводяться до координації діяльності регіональних турадміністрацій, розробки нормативно-правових документів загальнонаціонального характеру, досліджень та обробки статистичної інформації, а також міжнародної діяльності (міжурядові угоди, взаємовідносини з міжнародними організаціями та ЄС). Однак провідна роль у представленні Італії на міжнародному туристичному ринку належить національному управлінню з туризму (Ente Nazionale Italiano per il Turismo – ENIT), основними функціями якого є рекламно-інформаційна робота, маркетингові дослідження, координація міжнародної діяльності місцевих тур адміністрацій [6, с. 82].

Цікавою для України є австрійська «формула успіху» зеленого туризму. В Австрії, що за площею співмірна з Карпатським туррегіоном України, нараховується понад 15 тис. зареєстрованих агротуристичних господарств сумарною місткістю 170 тис. ліжок-місць. Відпочинок в австрійських Альпах – це ще й безпосередня здатність гостей ознайомитися з традиціями країни [7, с. 66].

Також варто зазначити досвід європейських сусідів України: Угорщини, Румунії, Польщі.

Законодавством Угорщини зелений туризм віднесено до сфери ведення особистого селянського господарства, формуються відповідні пільгові податкові інструменти. У цьому виді туризму в Угорщині задіяно 7 тис. сільських жителів. До числа найпопулярніших місцевостей відносять південно-західну область Ваш, східну область Сольнок і славнозвісний Хортобадський степ.

У Румунії інтереси власників агроосель представляє AN-TREC – Національна асоціація зеленого, екологічного і культурного туризму. Зелений туризм у цій країні розвивається в Південних Карпатах і орієнтується на такі ж переваги, що й Україна, – на збереження природного середовища й етнокультурних традицій.

З усіх закордонних країн для України найбільше значення має досвід, набутий безпосереднім західним сусідом – Польщею.

Польське законодавство чітко розмежовує основні поняття та принципи ведення зеленого туризму від інших видів туристичних послуг, що надаються у сільській місцевості, проте законодавчо віднесені до підприємницької діяльності. Прибутки селянських господарств за послуги не підлягають обкладанню податком на додану вартість. Крім того, законодавство передбачає також звільнення доходів від оподаткування, що отримані завдяки наданню послуг агротуристам. З 1997 року Польська федерація зеленого туризму «Гостинні господарства» запровадила нові засади класифікації та категоризації об'єктів. Завдяки цій категоризації власники почали пристосовуватись до поставлених вимог і зросла якість запропонованих послуг [7, с. 69].

Висновки

Наукова новизна отриманих результатів полягає у визначенні комплексу проблем, властивих зеленому туризму, що є досить специфічною та мало досліджуваною в цій галузі.

У статті показано, що, аналізуючи проблеми зеленого туризму в державі, можна внести рекомендації щодо створення правових, організаційно-економічних передумов з метою ефективного розвитку туристичної галузі.

Для забезпечення розвитку зеленого туризму в Україні і наближення його до стандартів ЄС вбачається доцільним:

- упорядкувати нормативно-правову базу прийняттям Верховною Радою закону прямої дії «Про сільський зелений туризм» та постанови Кабінету Міністрів з питань стандартизації його діяльності;
- розробити регіональні програми та проекти розвитку сільського, зеленого та екологічного туризму на території країни;

– створити інфраструктури державної фінансово-кредитної підтримки розвитку зеленого туризму;

– фінансувати та створювати проекти розвитку зеленого туризму, які підтримують принципи збереження біотичного, ландшафтного, етнокультурного та екологічного різноманіття та сприяють росту зайнятості сільських громад.

Теоретичне та практичне значення дослідницької роботи полягає в дослідженні ролі і місця зеленого туризму в розвитку національної туристичної галузі, визначення першочергових нормативно-правових та організаційних заходів щодо забезпечення розвитку зеленого туризму, а також проаналізовано зарубіжний досвід управління розвитком зеленого туризму.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на удосконалення механізму державного регулювання розвитку зеленого туризму.

Список використаних джерел

1. Про туризм: Закон України від 15.09.95 №324/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – №31. – С. 241.
2. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15.05.2003 №742-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №29. – С. 232.
3. Про затвердження державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.09.2007 №1158 // Офіційний вісник України. – 2007. – №73.
4. Дишлюк Н.І. Туризм як складова управління комплексним розвитком сільських територій // Проблеми удосконалення управління в сучасних умовах: Зб. наук. пр. ПДАТУ – Вип. 16 (т. 3). – 2008. – С. 63–67., с. 64.
5. Європейський банк реконструкції та розвитку [Електрон. ресурс]. – <http://www.ebrd.com/>
6. Папирян Г.А. Экономика туризма [Учебное пособие] / Г.А. Папирян – М: Финансы и статистика, 2000. – 208 с.
7. Рутинський М.Й., Зінько Ю.В. Сільський туризм [Навч. посібник] / М.Й. Рутинський – К.: Знання, 2006. – 271 с.
8. Соціально-економічні проблеми управління розвитком регіонів в умовах трансформації економіки: [Зб. наукових праць] НАН України / Ін-т регіональних досліджень. – Львів, 2007. – С. 64–72.

Т.М. СЕМЕНЕНКО,
аспірантка, Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана

Транснаціональні корпорації в конкурентному бізнес-середовищі

У статті розглянута сутність транснаціональних корпорацій, особливості їхньої діяльності в сучасних умовах господарювання. Охарактеризовано основні переваги, які мають транснаціональні корпорації порівняно з іншими формами економічного господарювання.

Ключові слова: транснаціональна корпорація, фінансова стабільність, банкрутство, конкурентні переваги.

В статье рассмотрена суть транснациональных корпораций, особенности их деятельности в современных условиях хозяйствования. Охарактеризованы основные